

Koskelaiset

SUKUSEURAN
JÄSENLEHTI

30.3.1998

N:o 13

Kunnianosoitus Vahvialan rauhanmaahan haudatuille siviili- ja sankarivainajille. Muistomerkkialue on aidattu ja siistitty.

Kuvannut Pentti Sipiläinen 26.9.1997

Sukuseuran toimintaa

Hyvää kevättä kaikille lehtemme lukijoille. Pitkän ja täällä Etelä-Suomessa vähälumisen ja pimeän talven jälkeen on ilo seurata päivän pitenemistä ja luonnon heräämistä. Kevään tulo on innostanut myös johtokunnan suunnittelemaan vuoden 1998 toimintaa ja järjestämään yhteisiä retkiä ja muita tapahtumia.

Heti sunnuntaina 19. huhtikuuta menemme yhdessä Karjalatalolle katsomaan professori Paavo Liskin Viipurin maisemaan sovittamaa ja ohjaamaa komediaa "Rettelö Viipurissa, paljon melua piirakasta". Kesäkuussa on vuorossa Laila Hietamiehen evakonäytelmä "Hylätyt talot, autiot pihat", joka esitetään Mäntsälän kesäteatterissa. Molempien näytelmien lomassa juomme yhteiset kahvit ja juttelemme tovin yhdessä. Näin tapaamme tuttuja ja opimme tuntemaan kaukaisempiakin sukulaisia.

Heinäkuun ensimmäisenä viikonloppuna on ohjelmassa matka Berliiniin. Siellä asuva alan ammattilainen ja seuramme jäsen Riitta Ott on järjestänyt omille serkuilleen mukavan ohjelman, johon hän kutsuu myös muut koskelaiset mukaan. Johtokunnan kokouksessa löytyi jo monta matkasta kiinnostunutta.

Elokuussa, tarkalleen tiistaina 11.8.1998, tapahtuu muistomerkin paljastaminen sukumme syntysijoilla Koskelan koskella. Tarkoituksenamme on hakata sukuvaakunamme Koskelan peruskallioon muistuttamaan sekä meitä että nykyisiä asukkaita niistä suomalaisista yhden suvun jäsenistä, jotka todistettavasti ainakin 11 sukupolvessa yli 300 vuoden ajan asuttivat näitä Karjalan kunnaita. Toivottavasti mahdollisimman monella on tilaisuus tulla juhlistamaan tätä tapahtumaa. Matkalla käymme myös Viipurissa katsomassa, vieläkö Viipurin linna on paikallaan.

Karjala on menetetty mutta suku lisääntyy ja voi hyvin. On kuitenkin tunnustettava, että yhä vähemmän on niitä, joilla on omakohtaisia muistoja Karjalasta. Siksi on tärkeää, että saamme nuoremman polven, lapset ja lastenlapset mukaan. Yksi parhaita tapoja on lähteä yhdessä teatteriin. Ratkihauska, 1800-luvun alun Viipurissa tapahtuva komedia voi herättää kiinnostuksen myös menneeseen. Evakkoajan kuvaus teatterin keinoin esitettynä voi samoin auttaa ymmärtämään niitä olosuhteita, joissa vanhempi sukupolvi on 50-60 vuotta sitten elänyt.

Tervetuloa kaikki mukaan sekä teatteriin että matkoille.

Koskelan kosken partaalla 23.8.1995. Pekka ja Irma Koskelainen, Sirkka Vinnikainen ja Laura Järvinen. Sukuseuran kesän retkiohjelmassa on matka koskelle. Kuvassa näkyvään kallioon piikataan sukuseuran vaakunakaavio.

Kuvannut Leo Leino.

Maria Koskelaisen muistelmia evakkoajalta

Lehtemme edellisessä numerossa julkaistiin näiden sodan aikana, talvella 1944 kirjoitettujen muistelmien alkuosa, joka käsitti evakkoon lähdön Koskelasta helmikuussa 1940 aina kevääseen 1941 Punkalaitumelle ja Pöytyälle. Nyt esitettävä loppuosa kattaa tämän jälkeisen ajan syyskuuhun 1943, jolloin toiveikkain mielin päästiin takaisin omaan kotiin Vahvialan Koskelaan. Vaan eipä silloin arvattu, että viimeinen katkera lähtö oli vielä edessä.

Keväällä 1941 alettiin sitten jakaa pika-asutustiloja ja niihin asukkaita sijoittaa. Meille annettiin taas Pöytyän huoltojohtajalta määräys, että pitäisi siirtyä Nissilästä pois, kun sinne sijoitetaan kurkijokelaisia. Kun siitä läheltä jaettiin kunnalliskodin maista palstoja kurkijokelaisille, niin siinä olikin kyllä sattuva asunto. Meitä kyllä ehdotettiin olemaan heillä vaan edelleenkin, sillä kyllä me vaan sovitetaan. Mutta kun meitä oli kaksi perhettä vahvialalaisia ja vielä tulossa kaksi kurkijokelaista perhettä samaan taloon, niin alkoi tulla jo liikaa joukkoa yhteen taloon. Katsoimme parhaaksi lähteä. Meille ehdotettiin paikkaa saman pitäjän Elisten kylään.

Siinä sitä vaan viivyteltiin ja odoteltiin kurkijokelaisten tuloa. Kun oli hyvä olla, ei pidetty kiirettä lähtemään. Oli eräs sunnuntai-ilta, oltiin talon pirtissä oikein joukolla. Lapset olivat järjestäneet illan vielä ohjelmineen, jota parhaillaan suorittivat. Sinne oli kerääntynyt naapuritalojenkin akkoja seuraamaan lasten hommia. Isäntäväkikin oli mukana koko perheen kera. Silloin ajoi kurkijokelaisten tavarakuorma pihaan. Tulossa juuri tähän meidän kortteeriin.

Siinä mentiin nyt vähän ymmälle, että miten tässä nyt selvittää, mutta isäntä rauhoitti, että antaa lasten pitää juh-lansa päälliseksi. Aamulla sitten ruvetaan järjestämään meidän muuttoa. Ja niin olivat kurkijokelaisten tavarat yön paikallaan. Aamuun päästyä ruvettiin kantamaan meidän omaisuutta ulos, ja kun saatiin siivotuksi, saivat toiset viedä omansa sisään.

Talon poika meidät sitten kyyditsi seuraavaan kortteeriin, jonne ei ollut matkaa kuin 5-6 kilometriä. Siinä talossa ei taas ollut omaa väkeä ollenkaan, mutta oli jo kaksi evakkoperhettä asumassa ennen meitä. Me saatiin siitä iso pirtti haltuumme, joten tilaa oli ainakin tarpeeksi. Kylmä siellä oli, mutta onneksi oltiin jo huhtikuussa, että ilmatkin alkoivat olla lämpimämpiä.

Tämä kylä näytti suhtautuvan vähän viileämmin siirtoväkeä kohtaan. Sen huomasi hyvin kun sain kulkea koko ajan maitoa ja polttopuita etsimässä. Vaikka maitoa vietiin meijeriin useammalla kannulla, sanottiin vaan, että ei parane antaa. Vihdoin viimein onnistuin saamaan erästä Simola-nimisestä talosta siksi aikaa kun siellä oltiin.

Ei me siinä ehditty ollakaan kuin kolmisen viikkoa kun tuli määräys, että nyt lähdetään Porvooseen. Se olikin halukasta lähtöä, kun tiedettiin jo, että siitä tulisi lopullinen sijoituspaikka. Loppuisi viimeinkin se vieraissa olo ja voitaisiin ajatella oman kodin rakentamista. Vaan toisaalta tuntui, että ei siinä enää oman kodin tuntua saakaan, kun se kerran meni, se koti johon oli ikään kuin kiinni kasvanut.

Jatkuu sivulla 3

Ylijoen Mari marttapuvussa mietteissään kotinsa pihamaalalla 1954, Porvoon pitäjän Vanhamoision kylässä. Marttatoiminta oli hänelle hyvin tärkeää. Hän kuului jo Koskelassa marttoihin ja Vanhamoisioon muutettuaan hänet valittiin heti Vanhamoision marttojen puheenjohtajaksi 1948, jota tointa hän hoiti monet vuodet.

Toini Peltonen.

No niin, lähtöhän se tuli sinne Porvooseen. Ei muuta kuin tavarat kasaan taas ja kyydittiin Kyrön asemalle. Siinä olikin minulle hommaa tarpeeksi saada asiat kuntoon. Kaksi lehmää oli vielä elossa. Ne oli Auran pitäjässä ja sieltä nekin pitäisi saada mukaan otetuiksi. Siinä sai mitata maantietä jalkaisin. Minä kun olen jo niitä ihmisiä, joita pyörä ei pidä selässään. Ja kaikki työkuntoiset perheestä olivat lähteneet elatustaan hakemaan, kuka mistäkin. Mutta viimeisenä yönä, kun aamulla piti lähteä, tuli poika Savosta työpaikastaan kuin tilauksesta kahden aikaan kotiin. Niinhän sitä sitten oltiin kuin turvan takana. Järjestyi hän se lähtö kuten ennenkin.

Siinä sitä sitten köröteltiin junassa kohti Porvoota, oikein niinko kepeämmällä mielellä. Siellä oli tuttuja eri kylistä, samalla matkalla, samaa päämäärää kohti, joten matka sujui aika rattoisasti. Saatiinhan nyt matkustaa tavallisissa matkustajavaunuissa, katsella ikkunasta seutuja, sillä matka sattui päivän ajaksi.

Illalla seitsemän aikaan oltiin Porvoon asemalla. Sieltä meidät lähetettiin Haikon kartanoon. Se oli niin ruotsalaista seutua, että kun meidät sinne autosta jätettiin, niin ne eivät kartanossa ymmärtäneet mitä me puhuttiin. Saatiin sitten käsiimme eräs suomea puhuva mies. Se olikin samoin karjalaisia, Uuraasta kotoisin. Oli kauemmin ollut paikkakunnalla ja selvisi paremmin niiden ruotsalaisten kanssa. Sitten meidät neuvottiin erään rakennuksen yläkertaan. Siihen meidän piti sitten asettua. Hyvin se meistä huonolta näytti. Ei minkäänlaista huonekalua eikä oveakaan edes kiinni saanut. Meitä oli kaksi perhettä, jot-

ka sinne vietiin ja siellä oli jo kolmas ennen meitä tullut. Ja kaikki samaan kortteeriin. Siinä sitten se yö istuttiin ja kuka lie mennyt vähän uneenkin, sillä oltiinhan matkasta väsyneitä.

Aamulla päätettiin yksimielisesti, että lähdetään takaisin Porvooseen huoltojohtajan puheille. Että ei siihen asuntoon jäädä, ei millään opilla, uusi on saatava. Sitten meille esitettiin, että Tolkkien työväentalolla on eräs kortteeri. Sitä mentiin katsomaan ja hyvä se olikin. No, siihen sitä vietiin tavarat. Kaksi perhettä meitä siihen muutti. Ei tässä ehditty olla kuin kolme viikkoa, kun tuli määräys, että kortteeri siihen kylään, mistä meille oli pika-asutus-tila määrätty eli Porvoon pitäjän Vanhamoision kylässä.

Eipä taas muuta kuin että menin nöyrästi kysymään autoa Tolkkien tehtaan herroilta. Se luvuttiin eikä mitään maksanutkaan. Tavarat autoon vaan ja lapset kuorman päälle. Minä jäin itse lehmäin kanssa kävelemään. Menikin iltamyöhään ennen kuin olin perillä, matkaa kun oli 21 kilometriä. Tämä oli nyt se talo, jossa meidän oli määrä asua niin kauan kuin saisimme omat rakennukset. Isäntä tuli pihalla vastaan ja toivotti tervetulleeksi meidät, uudeksi naapuriksi.

Niin alettiin taas elää ja silmäillä tätä paikkakuntaa, josta piti tulla se luvattu maa ja kotipaikkakunta. Elettiin siis kevättä 1942 ja oli jo touon aika parhaillaan, mutta ei ollut hevosta eikä mitään työkaluja. Kaikki näytti menevän liiankin myöhäiseksi. Tämän näyttivät huomaavan myös uudet naapuritkin, ja he tulivatkin oikein yksissä tuumin meitä auttamaan. Oli viisi hevosta yhtä aikaa pelolla ja niinhän siinä menivät touot maahan että pölylsi. Hyvä tahto näet saa paljon aikaan.

Näin päästiin kiireemmistä kevättöistä ja alettiin suunnitella rakennusten alkamista. Mutta taas kääntyi historian lehti Suomen kohdalla. Kummat huhut kertoivat yhtä ja toista. Eräänä pyhäiltä tuli tieto, että Porvoon kaupungista jo vietiin miehiä reserviin. Seuraavana päivänä oli täysi höyry päällä maalaiskylissäkin. Miehiä ja hevosia meni tien täydeltä kaupunkiin ja sieltä edelleen junaan ja itärajalle. Taas sitä vanhaa vainolaista vastaan.

Sinne oli taas lähdeävä meidänkin pojan. Niin sitä jäin taas huonolla sakilla huolehtimaan maatoista. Mutta hyvien naapurien avulla niistä kyllä aikanaan selvittiin, josta täytyy antaa Varjolan talolle erityinen tunnustus. Se hoiti oikein erikoisella tavalla rintamamiesten töitä, niin meidän kuin paikkakuntalaistenkin.

Nyt alkoi taas erityisesti meitä karjalaisia jännittävä aika. Ei ainoastaan alkaneeksi julistetun sodan vuoksi vaan meidän oman kohtalomme tiedettiin olevan taas vaaka-laudalla. Oli toivon kipinäkin, että jos onnellisessa tapauksessa päästään vaikka Karjalaan takaisin.

Niin kului muutama viikko ja alkoi saapua jo parempia uutisia. Suomalaiset valtaavat jo pitäjän toisensa jälkeen Vuoksen pohjoispuolella. Mutta Vahvialan rajalla ryssät pysyivät asemissaan. Jo ilmoitettiin, että suomalaiset ovat tulleet yli Vuoksen. Niihin aikoihin sain pojaltani kirjeen, että jo läksi liikkeelle heidänkin joukkonsa ja ehkä hän jo seuraavan kirjeen saa kirjoittaa kotonaan. Ja niin kävikin. Neljän päivän perästä sain taas kirjeen, jossa oli terveiset Koskelasta. Huonoja ne olivat, sillä kotimme oli poltettu aivan tarkkaan. Samoin oli suurin osa kylästäme tuhouttu. Tähän oltiin niin varauduttu, että ei se meitä enää paljon järkyttänyt, oltiinhan se jo yhden kerran menetetty.

Niin vapautui Vahvialakin vuorollansa ja alkoivat ensimmäiset siviilit päästä palaamaan kotipitäjään. Yksi toisensa jälkeen pääsivät vahvialalaiset alkamaan sitä niin monta kertaa toivottua kotiinpaluuta.

Joulukuun neljännen päivän illalla 1942 tuli minulle

Jatkuu sivulla 4

Mikko Koskelainen perhekuvasa 1920. (Perämäen Mikko) Vasemmalta: Elis s. -12, Aarne s. -13, Tauno s. -08, isä-Mikko s. -81, sylissä Kalevi s. -16, äiti-Emma s. -86, sylissä Karin s. -20, Helvi s. -10, Meeri s. -14. Myöhemmin syntyivät Veikko s. -23 ja Hannu s. -26. Pieninä menehtyivät Lilja, Veera, Sinikka ja Eino. Voimissaan vielä Karin, Veikko ja Hannu.

MARIA KOSKELAISEN: sivulta 3.

tieto siitä, että aamulla pitää tavaroiden olla Porvoossa. Paluupaperit olin tosin saanut jo aikaisemmin, että osattiin jo heinät paalata valmiiksi. Mutta vaunun saanti tuli aivan yllätyksenä, sillä ylimääräinen juna tuli hakemaan siirtoväkeä. Tämä viimeinen muutto otti minun hermot kaikista kovimmalle. Kun illalla tuli tieto, että aamulla pitää olla tavarat ja lehmät Porvoossa, niin vapisin enkä kyennyt vähään aikaan mihinkään. Onneksi yksi tytöistä sattui olemaan lomalla. Lohdutteli minua, että ei pidä hermostua, kyllä kaikki aamuun menessä järjestyy, ja alkoi vaan rauhallisesti pakata tavaroita. Minä läksin kylää kiertämään ja hommaa-maan hevosia. Sainkin kuusi hevosta viemään tavaroita asemalle.

Sinä yönä ei yhtään nukuttu. Aamuyöstä tuli jo kaksi isäntää auttamaan. Aamuhämärissä oli jo viimeiset tavarat kääryillä, ja me alettiin lehmien kanssa kulkea perässä Porvoota kohti. Se päivä meni tarkkaan lastaushommissa, mutta illalla oli juna jo valmiina lähtemään. Kello kahdeksan aikaan illalla lähti matkustajajuna kuljettamaan tyytyväistä karjalais-joukkoa heidän niin kaipaamilleen kotiseuduille. Karjanhoitajat lehmineen jäivät tavarajunan mukana kulkemaan.

Seuraavana aamuna kuuden aikaan oltiin Nurmin asemalla, siis samassa paikassa josta vajaa kolme vuotta sitten lähdettiin tälle näin monivaiheiselle retkelle. Päivän tullen aloimme tehdä jalkaisin matkaa omaan kyläämme, jossa mustuneet savupiiput meitä kylän laitaan päästyämme tervehtivät. Naapurin taloon sitä asetuttiin asumaan, sekin talo paloi vielä samana talvena, joten vielä tultiin yhden kerran muuttamaan täällä kotikylässämme. Syyskuun 19. päivä 1943 saimme sitten muuttaa viimein omaan kotiin, vaikka pieneenkin, joka tuntuu nyt yhtä hyvältä kuin entinen.

EERON PAKINOITA

Lehdessämme nyt aloittava pakinoitsija on seuran jäsenille hyvin tuttu hahmo. Suuren sisarusparven nuorimpana hän on ottanut nimensä Seitsemästä Veljeksestä, joista Eero nuorimpana tunnettiin vikkelanä sekä mieleltään että kieleltään.

Kevätkalas

Se sattui sillo ko ol pula-aika ja kevätpuolel ruuvat vähis. Muija siin tuskail, et mitä pöytää pääsiäispyhhiiks. Särvint pitäs saaha.

Ol aikane kevät ja jäätikii jo lähteneet merest ni mie siihe vaa et: Älähä hättäile. Oha meil verkot, viijää vettee. No muijaha siint innostu ja alko lappaa verkkoj venneeseen, mut mie sanoi et eihä siihe tarvita ottaa ko yks verkko. Miul on tiijos hyvä apajapaikka. Tuulkii silviisii, lännešpäi.

No annaha olla. Laskettii verkko ja vartuttii vähä aikaa ja alettii nostaa ylös. Mut ai mahotont mite ol paljo hailii verkos. Kaikkiil ei riittänt silmiikää ja sit siihe vaa uivat paatin vieree. Iha siin puuron. No muija hättäilemmää, et mitä hää nyt tekkee?

- Mitäs siin töllistelet. Ko hää ei näät mittää ite ymmärtänt.
- Kallista paattii ja anna hailii uija isseksee veen kansa venneeseen.

No nii sitä kallistettii venettä ja kallaa tul. Mut tul vettäkii.

- No mitä mie nyt tien, huus muija ja seiso persuoksii myöte vees.

- No ota paatist tappi pois.

Nii hää otti tapin pois ja ves män, mut nii män hailitkii

Kannaksen nyky- venäläisten paikan- nimien taustaa

Seuraavan esityksen asiatiedot ja asenteetkin perustuvat v. 1993 julkaistuun kirjaan "Sellainen on Viipuri, Viipuri ja Karjalankannas nykyvenäläisin silmin". Kirjan tekijöinä ovat Loha Krykoff, Jevgeni Balashov ja Elvira Kropova.

Karjalan kannas menetettiin pääosin kesällä 1944 ja menetys vahvistettiin lopullisesti Pariisin rauhassa 1947. Karjalan asuttaminen uusien isäntien toimesta alkoi v. 1945. Asuttaminen oli ilmeisesti vapaaehtoista ja tapahtui siten, että värvääjiä lähetettiin eri puolille maata sekä kaupunkeihin että maaseudulle. Muuttajia ei ollut kovin vaikea löytää, sillä sota oli Venäjälläkin aiheuttanut suuria tuhoja. Uudet asukkaat, jotka tulivat pääosin vuosina 1945-47, olivat lähinnä sisä-Venäjän maaseudulta. Viipuriin ja muihin teollisuuskeskuksiin asetui yleensä kaupunkilaisia.

Uudet asukkaat pyrittiin sopeuttamaan myös ideologisesti, mihin kuului Kannaksen kokonaisvaltainen venäläistäminen. Tähän kuului täydellinen vanhan paikallisnimitysten, hautausmaiden, kirkkojen sekä kulttuuri- ja historiamuistomerkkien tuhoaminen. Näin paikallisille asukkaille ei jäänyt mitään tietoa Kannaksen historiasta eikä sen aikaisemmista asukkaista. Kun lisäksi sota oli tuhonnut monin paikoin myös asumukset, syntyi historiaa tuntemattomalle käsitys, että ennen venäläisten tuloa Kannas oli asumaton aluetta. Tänä päivänäkään eivät nykyiset asukkaat tunne kotiseutunsa historiaa paljon muuta kuin virallisesta neuvostoliittolaisesta näkemyksestä.

Uudet paikannimet olivat siten johdonmukainen seuraus valitusta ideologisesta kasvatuksesta. Ne otettiin virallisesti käyttöön Venäjän Korkeimman neuvoston päätöksellä 1.10.1948. Nimet vaihdettiin kaikessa hiljaisuus-

dessä eikä asiasta kerrottu mitään myöskään paikallisessa lehdistössä.

Noin puolet uusista nimistä on johdettu henkilönimistä, jotka pääosin on annettu Kannaksen rintamalla vv. 1939-44 kaatuneiden neuvostosotilaiden nimistä. Näitä nimiä on mm. kotipitäjämme Vahvialan nykyinen nimi Jashino ja edelleen Kravtsovo (Hovinmaa), Vysotsk (Uuras), Kondradjevo (Säkkijärvi) ja Tshulkovo (Nisalahti). Nimen antaminen lieene ollut aika tavalla kirjoituspöytätyötä, sillä kerrotaan Kannaksen taisteluihin osallistuneen Georgi Jashinin saaneen joskus 1950-luvulla sattumalta kuulla, että hänen nimensä on annettu jollekin asutuskeskukselle, siis Vahvialalle. Hän saikin kulkuluvan rajavyöhykkeelle, mutta Jashinossa ei kukaan osannut hänelle sanoa, mistä paikka oli saanut nimensä.

Nimet Repino (Kuokkala), Gorkovskoe ja Iljitsevo on taas annettu sellaisten kuuluisien neuvostohahmojen mukaan, jotka ovat joko asuneet tai viettäneet lomiaan näillä seuduilla tai kuten Lenin (Iljits) piileskellyt ennen vallankumousta. Etenkin kolhooseille annettiin valtio- ja tiedemiehiä tai sotapäälliköitä edustavia tai muuten kohottavia nimiä kuten Sverdlovo (Yläsomme), Lomonosovo (Säkkijärven Santajoki), Pobeda eli voitto (Kanneljärvi). Kolhooseille voitiin antaa myös kasvilajeista johdettuja nimityksiä kuten Torfvjanovka (torf=suo).

Maisemallisia nimiä on paljon, joskaan ne eivät useimmiten kuvaa kyseisen kylän maisemaa lainkaan. Tervajoki on Bolshoe polje eli suuri pelto, antrealainen kylä on nimitetty lehmusten mukaan (Lipovka), Suvannon rannalla sijaitseva Haitermaan kylä on taas nimeltään Suhodolje eli Kuivalaakso jne. Sen sijaan Nurmi on käännetty aivan oikein eli Luzaika ja toinen Vahvialan asemakylä Louko on nimeltään nykyisin Pogranitsnoje eli Rajaseutu.

Kannaksen maantiede muuttui sodan jälkeen hyvin paljon. Joitakin entisiä, sodassa tuhoutuneita kyliä ei enää asutettu. Esimerkkinä voidaan mainita sellaiset maineikkaat paikat kuin Ihantala, Kirvesmäki, Siiranmäki ja Vuosalmi. Monet entiset pikkukylät taas oli asutettu niihin perustettujen kolhoosien ympärille. Kun kolhooseja yhdistettiin, joutuivat pienten kylien asukkaat muuttamaan kerrostaloihin keskustilojen läheisyyteen. He eivät olleetkaan enää talonpoikia vaan työläisiä.

Nimillä on aina historiansa. Karjalan Kannaksen venäläisten nimien historia on kuitenkin varsin lyhyt, eli n. 50 vuotta. Mutta nimenvaihdosten alkuperäinen, ideologinen päämäärä on saavutettu: Kannaksen alkuperäinen, suomalainen historia on hävinnyt ja se on kirjoitettu uudelleen. Tilalle on tullut neuvostolainen historiankäsitys, jonka mukaan Kannas on vanhaa venäläistä maata ja Viipuri vanha venäläinen kaupunki. Sen mukaan suomalaiset fasistit hyökkäsivät v. 1939 Neuvostoliittoon, joka kuitenkin torjui hyökkäyksen ja valtasi takaisin Suomen itsenäistymisen yhteydessä v. 1917 menettämänsä Karjalan. Suunnilleen näin asia kerrotaan venäläisten koulujen historian oppikirjoissa vieläkin.

Neuvostoliittoa ei ole enää, mutta Venäjä on eikä sen ole helppo omaksua uutta ajattelua Karjalan Kannaksenkaan suhteen. Tässä mielessä sodanjälkeinen historiankirjoitus ja ideologinen opetus on mennyt perille. Tosin yhä useampi venäläinen yksityishenkilö alkaa jo tuntea Kannaksen historiaa ja tietää, miten talvisota todellisuudessa syttyi ja mitä vuosina 1939-44 todella tapahtui, mutta he kuuluvat pieneen vähemmistöön. Ilmeisesti myös johtavat venäläiset poliitikotkin sen tietävät, mutta sitä he eivät halua tunnustaa. Tätä taustaa vasten Karjalan menetys tuntuu niin lopulliselta.

KEVÄTKALAS jatkoa sivulta 4.

merree samast reiäst. Kaik männiit. No annaha olla. Souvettii sit rantaa ni eiks tää muija alkant taas huutamaa: Mitä mie paan ruokaa pöytää, ko kalat karkas? Tultii rantaan ja siin laitur ol tehty harvarakoseks. Mie sano et:

- Laske verkko siint ravost laituri alle. Näkkyi kalat tuleva peräst.
- Mite mie tähä laske ko alapuol näkkyv oleva vene.

- No, ehä se mikkää vene oo. Siul vaa ko ei oo housui, ni se kuulastuu vettee.

Nii sit laskettii siihe hailverkko ja kallaa tul. Valehtelematta nii paljo et ol mist antaa naapuriilkii ko enstai enemmät ol viety Viipuri toril. Ol kallaa kerraksee. Suolattii silakaks ja siitä piisas Juhannuksee saakka. Niiko naapuriilkii, hoiilkii sammaa viisii puolee kessää.

Vahvialan kylät 1939

Tässä kylien esittelyssä on pohjana Vahviala-kirjan ja kyläkirjojen perusteella tehtyt luettelot Vahvialan eri kylien ja asukkaiden lukumäärästä. Lisäksi näistä kirjoista on kerätty Koskelainen-sukunimeä käyttäneet perheet. Käytettyjen lähteiden luonteesta johtuen eivät tiedot ole kuitenkaan ehdottoman tarkkoja. Kylät kuvataan tässä lyhyesti aakkosjärjestyksessä:

Hanhijoki kunnan koillisrajalla oli kylistä pinta-alaltaan suurin, mutta väkiluvultaan pienimpiä. Perhekuntia oli 40 ja asukkaita 181. Kylän läpi kulki Viipurin-Lappeenrannan maantie ja sen peltojen keskellä pieni Hanhijoki.

Hiivaniemi oli aikaisemmin kuulunut Lappeen kuntaan ja oli maanviljelysseutua. Perhekuntia oli 28 ja asukkaita 182. Valtakunnan raja kulkee nykyisin kylän ja siellä olevan kauniin Telkjärven halki. Urho ja Sylvi Kekkosella oli kylässä 1930-luvulla Paarmankallion tila. Hounin kylä sijaitsi Hounijärven koillispuolella rautatien varrella. Hounin pysäkillä oli Viipuriin matkaa 22 km. Hounissa oli 241 asukasta ja 47 perhekuntaa. Järvestä lähtee Hounijoki, joka välillä nimeään muuttaen kiertele useiden kylien kautta ja laskee Viipurinlahteen.

Kunnan läntisimmässä kylässä **Häsälässä** oli 42 perhekuntaa, joista ainakin yksi oli Koskelainen ja kaikkiaan 261 asukasta. Kylälle oli tyypillistä korkea puusepäntaito, josta oli osoituksena monet puuastioista kotimaassa ja jopa Wienin maailmannäytte-lyssä saadut ensipalkinnot. Kylässä oli Rautkosken mylly ja sahalaitos.

Järvenpää sijaitsi Hounijärven eteläpäässä. Kylä oli pienviljelysvaltaista seutua ja niinpä sen asukkaat kävivät rautateitse Hämeen pysäkillä paljon työssä Nurmissa ja Viipurissa. Perheitä oli 33, joista Koskelaisia 4 ja asukkaita 167. Täältä olivat kotoisin 1930-luvun huippuhihtäjät Vilho ja Arvo Koskelainen.

Kinterissä oli 43 perhekuntaa (Koskelainen-nimisiä kaksi) ja asukkaita 214. Maisemaa hallitsi Hounijoki komeine koskineen, johon jo v. 1860 rakennettiin Suomen ensimmäinen puuhiomo. Koskesta saivat voimansa myös mylly, saha ja sähkölaitos.

Louko tunnettiin kylänä, jossa on rautatien pysäkki ja jonka halki kulkee Hounijoki koskineen sekä maantie Viipuriin. Perheitä oli 43, asukkaita 214, joista monet jo kävivät työssä Nurmissa, Hovinmaalla tai Viipurissa.

Löytömaellä oli Koskelaisia viisi perhettä, perhekuntia kaikkiaan 49 ja asukkaita 314. Koskelaiden lukumäärän voittaa sukunimenä kuitenkin Käki, joita oli kylässä ainakin 17 perhettä. Löytöjärvestä laskeva joki yhtyy alajuoksullaan Tervajokeen vähän ennen Karppilanlahtea.

Nurmi oli sekä vauras maatalous-kylä että teollisuuspaikkakunta, jossa asukkaita oli 768 ja perheitä 115. Hounijoen ja Lautalanjoen koskien ympärille oli rakennettu monenlaista teollisuutta, saha jo v. 1723. Hackmanin konepaja, Nurmi-luistimistaan tunnettu, valmistui v. 1867. Kun konepaja siirrettiin Sorsakoskelle, muutettiin rakennus sellutehtaaksi ja myöhemmin kumitehtaaksi. Lisäksi Nurmissa valmistettiin 1900-luvun ensi kymmeninä vaihtelevalla menestyksellä hienotakeita, saippuaa sekä huopasaappaita.

Rakkola-Huotarin asukkaat olivat pienviljelijöitä ja käsityön taitajia kuten naapurikylän Häsälänkin asukkaat. Sillon ruit ja Suurosen kärrynpyörät tulivat Rakkolasta kuten puuastiatkin. Huotar

Rakkolanjoki-Hovinmaa oli asema- ja teollisuuskylä ja pitäjän suurin 1007 asukkaallaan. Joukossa oli tietysti myös Koskelaisia. Rakkolanjoen Kaakelitehdas toimi vv. 1877-1932 ja Hovinmaan Paperitehdas 1888-1940. Sodan aikana 1942 Hovinmaalle rakennettiin vielä Euroopan suurin tiilitehdas, joka toimi vähän aikaa vielä sodan jälkeenkin uusien isäntien hoidossa. Hovinmaa kuului jo Viipurin lähiöihin, sillä asemalta oli matkaa Viipuriin vain 12 km.

Tervajoki sijaitsi 17 km Viipurista länteen. Asukkaita 158 perheessä oli 740. Koskelaisia oli kolme, sukujuuriltaan venäläisiä oli kaksi ja ruotsinkielisiä 20 perhettä. Maamme vanhin maaseutukoulu perustettiin Tervajoelle jo 1855. Tervasaareissa oli Wahlin lastauspaikka ja puutavara-satama. Paikat kuten Possenlinna, Possulinhovi ja Possulin saha muistuttivat Tervajoen historiasta ennen itsenäisyyden aikaa.

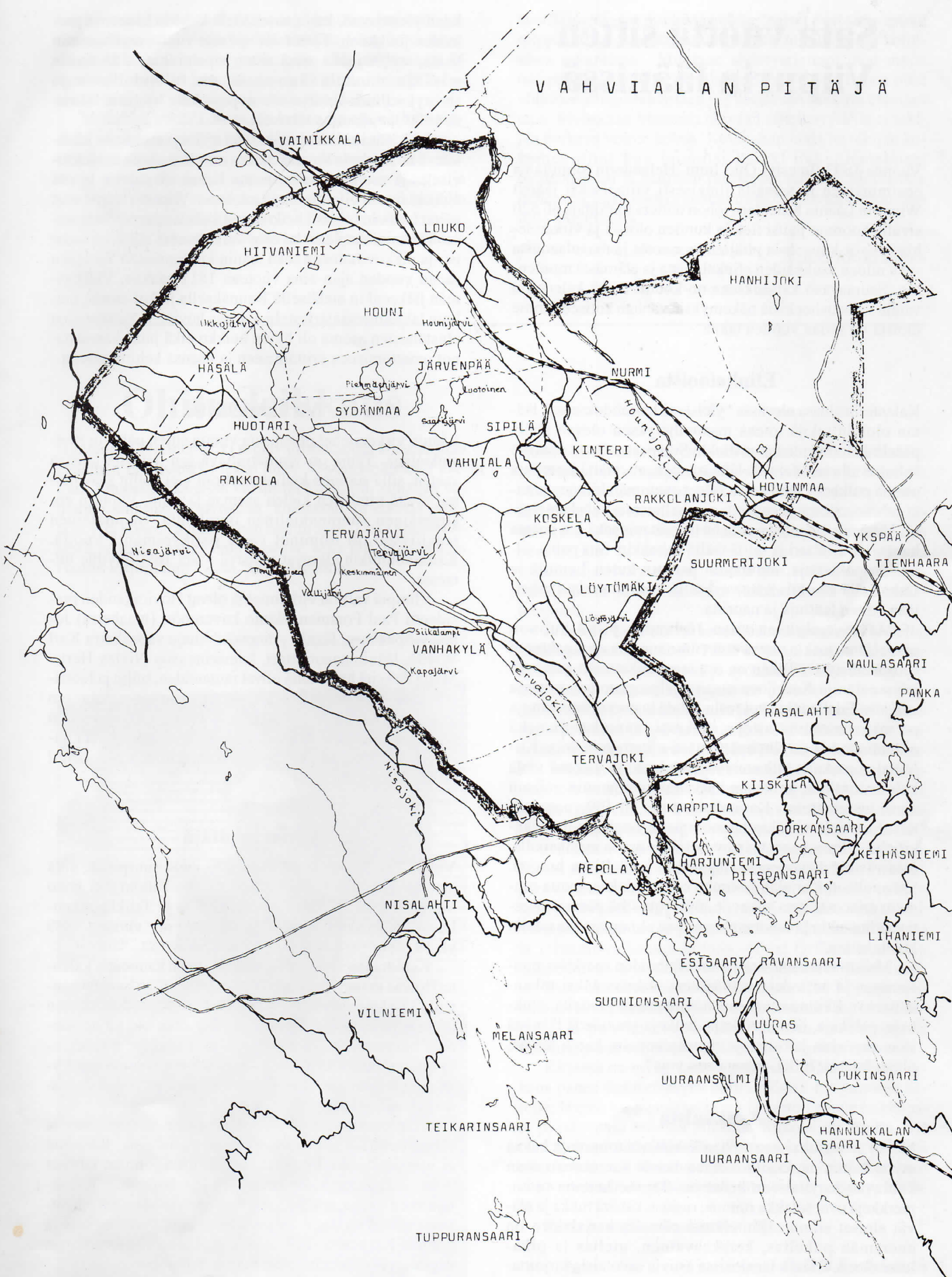
Tervajärvi oli Vahvialan länsiosan vanhaa viljelysseutua, jossa oli 59 perhekuntaa, näistä Koskelaisia 7 ja asukkaita 337. Järvi on osa vanhaa uittoreittiä, jonka pituus on 25 km ja jonka suulla Tervajoella oli satama.

Vahvialan kylän muodostivat varsinaisesti kolme peruskylää eli **Sydänmaa, Koskela ja Sipilä**. Perheitä oli 100 ja asukkaita 541 henkeä. Koskelaisia oli 22 perhettä, joten ihmiset tunnettiin pikemminkin talojen kuin sukunimien mukaan. Niinpä hävittäjälentäjänä sodassa kunnostautunut Sipilästä kotoisin oleva Arvo Koskelainen tunnettiin "Saupellon Akona". Kylän läpi kulkee Hounijoki, jonka pienen kosken kupeessa olleen Koskelan talon mukaan kylä ja Koskelaiset ovat saaneet nimensä. Kylän koillisosa toimi kirkonkylänä, sillä siellä sijaitsivat kirkko ja kunnantoimisto samassa talossa sekä Rauhamaan hautausmaa.

Vanhakylä on nimenä mukaisesti vanhaa asuinseutua, josta on löytynyt kivikautisia työkaluja. Koskelaisia oli kuusi perhettä kaikkiaan 162 perhekunnasta ja asukkaita yhteensä 626. Myllykoskessa oli mylly ja saha. Aikaisemmin kylässä oli ollut myös tärpättitehdas, viinatehdas ja kaksi saippuatehdastakin.

Pekka Koskelainen

V A H V I A L A N P I T Ä J Ä

0 1 2 3 4

Sata vuotta sitten Viipurin läänissä

Vuonna 1893 ilmestyi Otto Imm. Helanderin toimittama ensimmäinen ja samalla ilmeisesti viimeiseksi jäänyt Wiipurin Läänin Kalenteri, johon uutera toimittaja oli 520 sivulle koonnut paitsi tietoja kuntien oloista ja virkamiehistä myös kuvauksia pitäjien luonnosta ja maanlaadusta sekä niiden asukkaiden elinkeinoista ja elämästä muutenkin. Seuraavaan katsaukseen on koottu eräitä kalenterin varsin valistushenkisiä näkemyksiä vanhan kotiseutumme oloista yli sadan vuoden takaa..

Elinkeinoista

Kalenterin alussa olevassa ”yleisessä katsahduksessa” läänin oloihin tekijä toteaa maanviljelyksen olevan täällä pääelinkeinon kuten muuallakin Suomessa. Tosin se ei ole kehuttavalla tasolla, sillä läänin asukkaat - eräitä lueteltuja pitäjii poikkeuksena - ovat olleet enemmän kiinnostuneita rahdinvedosta ja muusta sen kaltaisesta työskentelystä.. Varsinaisista viljalajeista on tärkein ruis sekä sen ohessa kaura, ohra, tattari ja siellä täällä vehnäkin. Sitä paitsi viljellään potaatteja, muutamin paikoin kuten Lemillä ja Luumäellä suurella menestyksellä. Juurikasveista viljellään eniten lanttuja ja nauriita.

Maanviljelyksen tilaa Helander pitää huonon puoleisena, joskin toteaa että viime suosina on tapahtunut suurta edistystä. Tähän on osaltaan vaikuttanut maanviljelysseuran ja Kurkijoen maanviljelysopiston suorittama valistus. Edelleenkin voi tosin nähdä huonosti muokattuja peltoja, puuttuvia aitoja, heikosti lannoitettuja sekä ojittamattomia tai riittämättömästi ojitettuja peltoja. Kirjoittajan mukaan ”tilusten viljeleminen on yleensä vielä kolmivuoroinen ja heinän kasvattaminen monin paikoin aivan tuntematon”. Karjanhoidon tila oli 100 vuotta sitten ehkä vielä vieläkin huonommalla tasolla kuin maanviljelys. Yleensä annetaan hyvin vähän arvoa sarvikarjalle, jota vastoin hevonen saa hyvinkin huolellisen hoidon. ”Kasvultaan Karjalan hevonen ei ole kookas, mutta tunnettu erinomaisesta sitkeydestään, jota siltä pääasiallisesti vaaditaankin ja tarvitaankin noissa alinomaisissa rahdin kuletuksissa.”

Muista elinkeinoista on metsänhoidon merkitys noussemassa ja se todetaan maamme tärkeimmäksi rahanlähteeksi. Ei ainoastaan sahateollisuuden tuotteita; ”tukkeja, palkkeja, hirsiä, riukuja, halkoja ym. viedä läänistä vaan myöskin jalostettuja metsäntuotteita kuten tervaa, pikiä, hartsia, hiiliä, puumassaa yms”.

Asukkaista

Melko suorasukaiseen tapaan kalenterin toimittaja kuvaa myös läänin asukkaita todeten heistä suurimman osan kuuluvan karjalaiseen heimoon. Tämän heimon tunto-merkkejä ovat solakka ruumis, ruskea, kähärä tukka ja elävät siniset silmät. Hämäläisen rinnalla karjalainen on enemmän puhelias, kerskaavainen, utelias ja pika-luontoinen. Läänin länsiosissa asuvia savolaisia kirjoittaja pitää hiljaisina ja luonteeltaan arvokkaampina kuin karjalaisia sekä samalla myös tiedonhaluisempina ja sivistyneempinä.

Helander sanoo kuitenkin voitavan hyvällä syyllä toivoa, että olojen muuttuessa parempaan päin ja kansakou-

lujen yleistyessä, karjalainen vielä kohoaa kansansa parhaiden joukkoon. Tähän voi nyt sata vuotta myöhemmin lisätä, että näinhän siinä sitten tapahtuikin, sillä tuskin missään muualla Suomessa oli taloudellinen ja sivistyksellinen kehitys niin nopeaa kuin Viipurin läänissä 1900-luvulla aina talvisotaan saakka.

Sekä läänin elinkeinojen tilaa että sen asukkaita käsittelevä Helanderin kuvaus tuntuu monin paikoin subjektiiviselta ja asenteelliselta, mutta lienee kirjoitettu hyvää tarkoitavassa vilpittömässä mielessä. Viipurin läänin olot olivat tuolloin selvästi heikommat kuin läntisessä Suomessa. Tähän olivat suurelta osin vaikuttaneet alituiset sodat iso- ja pikkuvihoinen sekä läänin kuulumineen Venäjään sadan vuoden ajan aina vuoteen 1811 saakka. Vielä tämän jälkeenkin eteläisellä Kannaksella jatkui monin paikoin lahjoitusmaajärjestelmä, jossa hovien ja kartanoiden alustalaisten asema oli hyvin heikko eikä juuri kannustanut omatoimiseen yrittämiseen ja itsensä kehittämiseen.

Virkamiehistä

Läänin virkamiehet olivat sata vuotta sitten pääosin ruotsinkielisiä. Tämä on ymmärrettävä sen hetkistä taustaa vasten, sillä suomen kieli ei tuolloin vielä ollut saavuttanut täyttä virallisen kielen asemaa ja esim, Viipurin ensimmäinen suomenkielinen oppikoulu, Suomalainen reaalilyseo oli toiminut vasta parikymmentä vuotta. Kansakoulutkin alkoivat yleistyä vasta 1890-luvulle tultaessa.

Ylimpiä valtion virkamiehiä olivat Hovioikeuden presidentti Paul Forsman, läänin kuvernööri (maaherra) Johan Gripenberg, läänin ylimetsänhoitaja vapaaherra Karl Wrede, lääninmaanmittari, kamarineuvos Niklas Hertz. Muita tärkeitä henkilöitä olivat rautateiden, tullin ja luotsilaitoksen virkamiehet sekä läänin sijoitetun sotaväen päälliköt. Kurkijoen Maanviljelysopiston alkutieteiden opettajana oli tuolloin Evald Relander, jonka pojasta Lauri Relanderista tuli itsenäisen Suomen toinen presidentti (1925-31).

Viipurin pitäjä

Viipurin pitäjä oli v. 1890-luvulla vielä suurpitäjä, sillä alueiitoksia Viipuriin ei vielä ollut tehty. Tällöin mm. koko Vahviala sekä Hiekka, Sorvali, Papula ja Talikkala kuuluivat maalaiskuntaan, jonka väkiluku oli vuonna 1889 yli 18.000.

Kehuttuaan aluksi pitäjän maisemien kauneutta kalenteri toteaa maanviljelyksen olevan jokseenkin hyvällä kannalla ja yhä edistymään päin. Toisaalta todetaan talojen tiluksien olevan pieniä eivätkä talot siten ole viljan suhteen omavaraisia. Tämä on johtanut tilallisten velkaantumiseen, mihin kylläkin toimittajan mukaan on osasyyntä ollut kaupungin läheisyydestä aiheutunut taipumus elämäntapojen yllellisyyteen.

Tilattoman väestön toimeentulo on niukanlaista ja elämäntavatkin valitettavasti huononpuoleisia. Käsitöitä ei harrasteta eikä kyetä tekemään, josta johtuen talviset pitkät iltapuhteet vietetään jouten ja työttömänä. Toimittaja tosin toteaa, että pitäjän irtoton väestö on häiriöitä aiheuttanut väestö on tänne pääasiallisesti muuttanut Savosta ja pohjois-Karjalasta. Tällöin pitäjän alkuperäinen väestö on usein syyttömästäkin tullut huonoon huutoon.

Viipurin pitäjän väestöstä toimittaja sanoo sen olevan kasvultaan keskikokoista ja näöltään sekalaista. ”Kauneus on kuitenkin enempi harvinainen”. Puku tilallisilla on kotikutoisesta vaatteesta sekä palvelusväellä kaikenmoisesta ulkomaisesta ”kraamusta”. Päähineenä on ylei-

sesti patalakki käytössä. Naisten puku on valmistettu samanlaiseen malliin kuin Uudellakirkolla. Väestön sivistysolot ovat kuitenkin edistymään päin, sillä pitäjässä on 14 kansakoulua ja 10 kiertokoulua sekä useita seuroja "nou-sevan nuorison eduksi ja vaurastumiseksi".

Vertailun vuoksi on syytä kertoa muutama luonnehdinta muistakin pitäjistä. Säkkijärveläisten sanotaan olevan kasvultaan rotevaa ja reipasta sekä luonteeltaan iloisia ja avarasydämiä. Lappeen väestö on taas rotevaa ja kauniin puoleista, mutta sivistysriennot ovat takapajulla kun koko laajassa pitäjässä ei ole kuin kaksi kansakoulua, toinen poikia ja toinen tyttöjä varten. Hyvää ei ole sanot-

tava Taipalsaaren miehistä, mutta "naiset ovat sitä vastoin reippaammat ja virkeämmät tehden innolla työtä kotoisissa askareissa". Muolaan sivistysriennot ovat myös takapajulla, johon kirjoittajan mukaan syynä lieenee ollut alituinen kaupusteleminen ja ylimalkaan liikkuva elämäntapa. Myöskään Muolaan rahvaan rehellisyydellä ei tekijän mukaan voinut kehua. Kuinkahan laaja lie tekijän kokemus ollut kun tuomitsi kaikki uukuniemeläiset pienenlaisiksi ja näöltään ruman-puoleisiksi. Muutenkin lieenee nykyajan lukijan suhtautua näihin arviointeihin suurella varauksella.

Heikki Koskelainen

Ohitusleikkaus

Hannu Koskelainen koki sepelvaltimotaudin aiheuttaman sydämen ohitusleikkauksen juuri 70-vuotispäivänsä aattona. Ohitusleikkaus on varsin rankka juttu; siinähan sydämen toiminta pysäytetään kokonaan, ja elämää pidetään yllä koneen avulla usean tunnin ajan. Tästä kokemuksesta ja siihen valmistautumisesta sekä jälkihoidosta on Hannu kirjoittanut kirjan "Ohitusleikkaus".

Hannu Koskelainen syksyllä 1996.

Hannu Koskelaisen kirja toimii tavallaan kahdella tasolla, ensiksikin leikkausprosessin selostuksena ja toisaalta yksilötason kuvauksena niistä potilaan tunnoista ja tuntemuksista, jotka eri vaiheissa olivat vallalla. Lääketieteellinen kuvaus syntyy lääkärinlausuntojen ja hoito-ohjeiden perusteella. Lisätietoja kertoja antaa hankkimensa asiantuntijaselvitysten perusteella mm. erilaisista leikkaustekniikoista ja leikkauksen jälkihoidosta sekä riskitekijöistä.

Jokainen kirja kuvastaa tekijäänsä tavalla tai toisella, halusipa tämä sitä tai ei. Tässä kirjassa Hannu Koskelainen avaa tietoisesti itsensä ja sydämensä. Hän kertoo ajatuksensa ja tunteensa harvinaisen avoimesti. Hän on todella pannut sydämensä peliin ja on valmis tunnustamaan myös pelkonsa ja epävarmuutensa sekä antamaan tunnustuksen lääkäreille ja muulle hoitohenkilökunnalle. Tavattuun leikkaavaan lääkäriin ja nukutuslääkäriin ennen leikkausta hän saattoi sanoa: "Minun oli hyvä olla, luotinnan täysin lääkäreihin ja kun tiesin omaisteni ajatusten seuraavaan minua, saatoin jättäytyä täysin kohtalon huomaan."

Omaisten tuki on tällaisissa tilanteissa erittäin tärkeä. Hannu antaakin kauniin tunnustuksen vaimolleen Pirkolle, joka ajoissa hoiti hänet erikoislääkärien puolelle ja huolehti myös siitä, että jälkihoito sujui ohjeiden mukaisesti. Vaimon lisäksi lasten ja lastenlasten vierailut sairaalassa ja toipumisvaiheessa kotona, olivat tärkeitä mielialan ylläpitämisessä ja uhkaavan masennuksen torjumisessa.

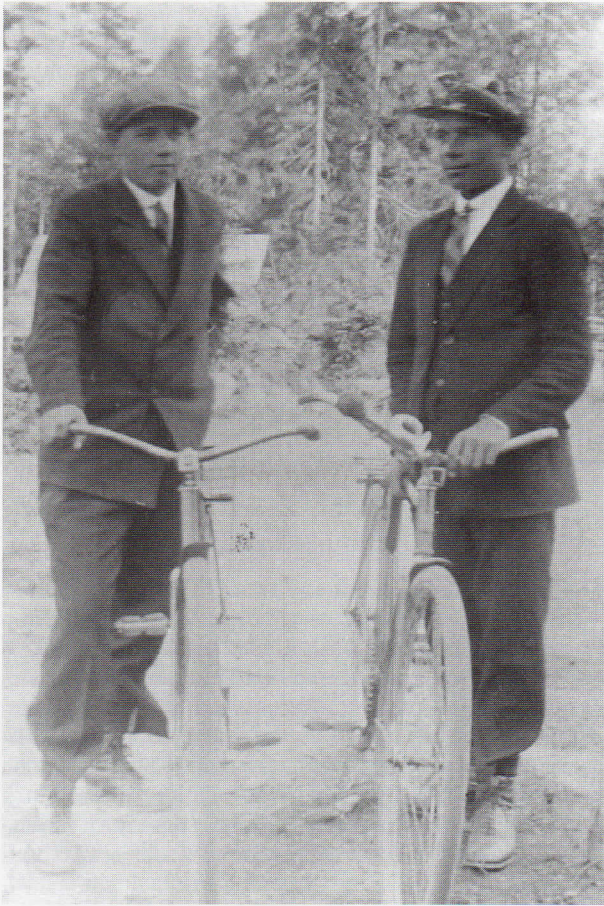
Kyse ei kuitenkaan olisi Hannusta ellei kirjassa olisi huumoria. Vilkkaan karjalaisen juttu kulki myös sairaalassa ja puhekavereita riitti. Pääosa hänen omista sanonnoistaan esitetään vielä aidolla Viipurin murteella.

Kirjassa on myös vakava puolensa. Näin vaikea leikkaus panee ihmisen myös perimmäisten kysymysten äärelle. Hannu tunnustaa uskonsa ja kertoo ennen leikkausta pyytäneensä voimaa ylhäältä. Rukous oli kuultu, nyt oli kiitoksen aika. Hän käy kirkossa ja miettii: "missäpä olisi herkimmat olosuhteet rukoukseen ja kiitokseen kuin sitä varten pyhitetyssä, korkeaholvisessa pyhäössä".

Kerta kaikkiaan koskettava kirja.

Heikki Koskelainen

(Hannu Koskelaisen kirjaa Ohitusleikkaus on saatavissa tekijältä itseltään sekä Helsingissä Akateemisessa Kirjakaupassa ja Porvoossa Info-kirjakaupassa 40 markan hintaan.)

Nuoret miehet liikekannalla 1930-luvun alkupuolella. Pyöräilemässä Eino Koskelainen ja Eino Ampuja Vanhakylästä. Alakuvassa Eino Ampuja (oik.) Viipurissa.

Elämää Vaivaisniemellä 1930-luvulla:

Haukikoukut

Kalle-veljeni oli sotaväessä ollessaan saanut Viipurissa ystävän, joka oli innostunut kalamies. Kalle oli tietysti kehnut kotipaikkansa vieressä olevaa kalaisaa Kapajärveä ja siinä olevaa runsasta kalakantaa. Niinpä Vaivaisniemi sai usein alku- ja loppukesästä herraskaisen vieraan. Tämä vieras ja Kallen ystävä toi mukanaan peltipöntön, johon oli veteen laitettu eläviä kaloja, 5-8- senttisiä ruutanoita. Ruutana on tunnetusti sitkeähenkinen mutapohjaisten pikkulampien kala. Niitä saattaa lammessa olla vaikka kuinka paljon.

Vieras oli varannut mukaansa kalastajalankaa ja metalliperukkeisia haukikoukkuja. Haukipyydyksen rakentamiseen tarvittiin u:n muotoinen oksanhaarukka. Haarukat tehtiin sormen vahvuisesta koivun oksasta, jonka pituus oli n. 20 senttiä. Pyydykset tehtiin valmiiksi rannalla. Haarukkapuun ympäri kierrettiin 3-4 metriä kalastajalankaa, josta jätettiin metri vapaaksi ja kiinnitettiin haarukkaan halkaisemalla haarukan toinen pää. Tällaisia pyydyksiä valmistettiin tarpeen mukaan, useimmiten 6-8 kappaletta. Tarvittiin myös ohuita riukuja, joihin koukkupyydykset sidottiin järeällä.

Kun alkuvalmistelut oli tehty, tarvikkeet nostettiin paattiin. Soudettiin kaislikon reunaan taikka runsaan lumpeenkukkakasvuston viereen. Pyydykset sidottiin riukuun ja koukut, joihin oli kiinnitetty ruutana, sidottiin pyydykseen. Nyt riuku työnnettiin vinosti mutapohjaan ja syötit menivät noin puolen metrin syvyyteen. Seurattiin, lähtikö ruutana uimaan. Jos se liikkui virkeästi, oli pyydykset toimivia.

Koukut laitettiin pyyntiin illalla. Aamulla aikaisintaan mentiin kokemaan. Kun veneellä lähestyi pyydykstä, näki jo kaukaa, oliko hauki käynyt koukkuun. Jos hauki oli kiinni, oli haarukasta purkautunut kaikki kalastajalanka pois. Mentiin varovasti riu'un viereen, otettiin siimasta kiinni ja vedettiin hauki veneeseen. Kävi melkoinen melske kun hauki pani hanttiin, mutta aina se veneeseen nostettiin. Kun hauki nappaa syöttikalan ja nielee sen syvälle vatsaan, niin koukku on varmasti kiinni. Joskus hauki oli vienyt koukun syötteineen ja melskannut siiman poikki. Kapajärvessä oli tosi isoja haukia.

Pekka Koskelainen

Kuva otettu kesällä 1939. Vanhakylän poikia "Elon" talon pihalla: Unto Häkämies, Erkki Mitikka, Pekka Koskelainen, tuntematon ja Tauno Kaarikivi.

Kaarikivi

Antti Koskelainen s. 5.6.1851, Anna Koskelainen os. Koskelainen s. 15.8.1851, vihitty 17.12.1871. Kuva otettu 1913 Koskelan kylässä Perämäen talon seinustalla. Annan sylissä pojanpoika Kaarlo s.1.12.1911, k. 4.4.1985. Myytyään Perämäen talon Myllysilte Antti ja Anna muuttivat 1924 Vanhaankylään, josta oli ostettu Vaivaisniemen maatila. Anna kuoli Vaivaisniemellä v. 1927 ja Antti seurasi häntä vuoden kuluttua.

Elämää Vaivaisniemellä 1930-luvulla:

Turo, merta ja särki

Kapajärvi oli erittäin kalainen. Järvessä viihtyi ja kasvoi haukea, ahventa, särkeä, kiiskiä ja madetta. Pyyntivälineinä käytettiin rysiä, pajunvitsoista tehtyjä mertoja, haukikoukkuja, mato-onkia ja harvemmin verkkoja. Rysät olivat pienehköjä ja helposti käsiteltäviä. Joskus kesällä käytettiin myös pitkää siimaa.

Pajumerrat tehtiin ja rysäverkko kudottiin kotona. Yksivartiset, oksattomat pajuvitsat kerättiin syksyllä ja merta tehtiin ennen kuin vitsakset ehtivät kuivua. Lyhyet nieluvitsakset ja pitkät ulkovitsakset sidottiin vuorotellen kuusenoksasta tehtyyn suuaukon vanteeseen. Kalle-veli oli taitava merran tekijä ja kyllä minäkin koitin siinä apuna olla.

Kalojen houkuttelemiseksi tehtiin niille järveen kutupaikkoja. Tällainen keinotekoinen kutupaikka oli turo. Se rakennettiin siten, että pitkiä riukuja työnnettiin noin metrin läpimittaiseen kehään ja kehän sisälle kerättiin havuja ja risuja. Riu'ut sidottiin yläpäästä yhteen ettei kehä pääsyt leviämään. Turot tehtiin heti jäiden sullettua järvestä.

Nyt meillä oli varmoja pyyntipaikkoja. Pajumerrat laitettiin ohueen riukuun kiinnitettynä turon ympärille suuaukot turoon päin. Riuku painettiin pohjamutaan ja merta jäi vaaka-asentoon. Yhteen turoon laitettiin mertoja 3-4 kappaletta.

Särkien kutuaikana toukokuussa saattoivat merrat olla täynnä särkiä. Muistan eräänkin kerran kun oltiin isän

kanssa kokemassa mertoja. Oli toukokuun puoliväli. Yksi turo oli ollut varsin särkien suosiossa. Kaikki kolme merta olivat täynnä ja meille kertyi veneen pohjalle kymmeniä kiloja särkiä, joukossa aika isojakin.

Särkien perkaamisessa on puuhaa. Isot särät laitettiin suolakalaksi, pienet meni kalojen ruuaksi. Oli perkaamisessa huvinsakin, ainakin meillä lapsilla sitä oli särjen uimarakkulasta. Ne poksahdivat mukavasti kun niiden päälle tallasi.

Pekka Koskelainen

Joukostamme poistunut

Ritva Ihalainen, os. Vainikka kuoli äkilliseen sairauskoh-
taukseen 26.1.1998 Los Pacosissa Espanjassa. Hän oli syn-
tynyt 27.5.1937 Vahvialan pitäjän Tervajoen kylässä. Hä-
nen vanhempansa Aino os. Pellikka ja Mikko Vainikka
samoin kuin isovanhemmat Helena os. Koskelainen ja
Johan Vainikka olivat myös Tervajoelta. Iso-isovanhem-
mat Anna ja Antti Koskelainen olivat Koskelan kylän Perä-
mäen talosta.

Ritva Ihalainen jäjesti puolisoineen kahdesti suku-
tapaamisen, ensin kesällä 1985 talossaan Helsingin Tam-
misalossa ja elokuussa 1991 maatilallaan Artjärven
Töyrylässä. Sukuseurassa muistellaan kiitollisuudessa
Ritvan vieraanvaraisuutta ja hienoja järjestelyjä.

Muistamme Ritva Ihalaisen avoimen ja valoisan luon-
teen ja jäämme kaipaamaan hänen elämänmyönteistä ole-
mustaan.

Kevään ja kesän teatteri- ja retki- ohjelma

Tule teatteriin

Kevään ja alkukesän ohjelmassa on kaksi kappaletta, jotka jokaisen karjalaista syntyperää olevan tulisi nähdä. Ne ovat tunnelmiltaan hyvin erilaisia, mutta molemmissa nähdään sekä ilon että surun kyineleitä ja kuullaan kauniisti soljuvaa Viipurin ja Kannaksen murretta.

Sukuseura on varannut lippuja seuraaviin näytäntöihin:

Keskiviikko 15.4. klo 19.00 Karjalatalo, Helsinki:

Carlo Goldoni: Rettelö Viipurissa - paljon melua piirakasta.

Ohjaus ja sovitus Paavo Liski

Liput 60 mk, yhteiset kahvit väliajalla

Ilmoittautumiset **8.4. mennessä** Pekka Koskelaiselle, puh. 09-786 380 tai Raija Niemiselle 019-651 814

Sunnuntai 14.6. klo 16.00 Kesäteatteri Katinhätä, Mäntsälä:

Laila Hietamies: Hylätyt tilat, autiot pihat

Ohjaus Maisa Savolainen

Liput 40 mk, eläkeläiset 30 ja lapset 10 mk. Lippujen lunastus ja yhteinen kahvi- ja tarinahetki klo 15.00 alkaen kahvilassa.

Ilmoittautumiset **31.5. mennessä** Pekka Koskelaiselle tai Raija Niemiselle.

Viikonloppumatka Berliiniin 4 – 6.7.98

Lue Etumatkojen esitteen sivulta 66 ylistys Berliinistä, joka jo satoja vuosia on ollut yksi Euroopan historiallisista pääkaupungeista. Runsaus on Berliinin tunnus, Eurooppaa ei voi ymmärtää kokematta Berliiniä. Siihen meillä on mahdollisuus osallistumalla yhteiselle matkalle heinäkuun alussa. Viikonloppumatkan hinta on 1.790 (Hotelli Auberge) tai 1990 mk (Panorama). Koko viikon matka on vastaavasti 1.200-1.300 mk kalliimpi. Lähtö tapahtuu reititikoneella, jolloin olemme perillä jo klo 10.30. Paluumatka alkaa maanantai-iltana klo 19.10 lähtevällä lennolla.

Matkan järjestäjä on Suomen Matkatoimisto Etumatkat, Kaivokatu 10, Helsinki, jossa yhteyshenkilö on **Tiina Leppäniemi, puh. 09-182 65 27**. Varaukset tehdään suoraan hänelle **8.5.98 mennessä** tunnuksella "Koskelaiset". Ilmoittautumiset lisäksi Heikki tai Aulikki Koskelaiselle, puh. 09-755 33 57 yhteisen ohjelman suunnittelua varten.

Paikallisena oppaana toimii Riitta Ott, joka järjestää kiertoajelun sekä retken Potsdamiin, Preussin kuninkaiden kaupunkiin ja Fredrik Suuren kuuluisaan Sansouciin (ilman huolia) linnahan. Matkatoimiston veloittamaan hintaan eivät sisälly retket ja kiertoajelut, mutta mikäli saamme Riitan lähisukulaisten kanssa yhteensä 30 hengen ryhmän kokoon, saadaan matkasta 150 markan alennus/osanottaja, mikä kompensoi kiertoajelun hinnan.

Koskelaiset 300 vuotta Koskelassa – suvun tunnuksen paljastus 11.8.1998

Tiistaina 11.8 tapahtuu suvun tunnuksen paljastus Koskelan kosken partaalla. Teemme sinne yhteismatkan Helsingistä Porvoon kautta. Lähtö Helsingistä klo 7.00 ja Porvoosta klo 8.00. Kyytiin voidaan ottaa myös Vaalimaalta tai muualtakin erikseen sovittavasta paikasta. Matkan järjestää Hannu Koskelainen Kausalasta ja sen hinta on omin eväin osanottajamäärästä riippuen n. 350 mk..

Ilmoittautumiset Pekka Koskelaiselle (puh. 09-786 380) tai Raija Niemiselle (019-651 814) lomakaudesta johtuen hyvissä ajoin ja viimeistään heinäkuun loppuun mennessä.

Koskelan koski kuvattuna 1990 sukuseuran vieraillessa paikalla. Kosken vasemmalla puolella olevaan kallioon hakataan ensi kesänä Koskelaisten sukutunnus.

Koskelaiset

Vast. toimittaja Heikki Koskelainen

Leppisaarentie 10 C

00830 Helsinki

puh. 09-755 33 57, 050-56 34 065

heikki.koskelainen@columbus.fi

Toimittaja

Pekka Koskelainen

Vuorenpaikontie 5 B 132

00820 Helsinki

puh. 09-786 380, 0400-918 375

Paino

Formato Oy, Porvoo

Julkaisija

Koskelaisten Sukuseura ry

Tilausmaksu

40 mk sisältyy jäsenmaksuun

Pankkitili

Merita 126230-518535